

ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ В УКРАЇНІ

Реформування в медичній галузі та в системі вищої освіти України змінює підходи до професійної підготовки фізичних терапевтів у закладах вищої освіти нашої держави. У законодавчій базі поступовими кроками впроваджується низка нормативних документів, які забезпечують підготовку конкурентоспроможних фахівців із фізичної терапії не лише для нашої країни, а й поза її межами. Суттєве підвищення якості освітнього процесу в реабілітаційній сфері зокрема, тісна співпраця із країнами Європи на різних етапах підготовки фізичних терапевтів (наприклад, на етапі проходження клінічної практики – дистанційна участь студентів у складанні реабілітаційного плану для пацієнта) формує мультидисциплінарний підхід у роботі майбутнього спеціаліста. А саме в Законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» чітко відображається поняття «мультидисциплінарна реабілітаційна команда» – її склад, принципи роботи реабілітаційного процесу, і є поняття «телереабілітація», яке відповідає сучасним змінам в освітній траєкторії в бік дистанційного формату, забезпечуючи тим самим безперервність надання реабілітаційної допомоги на будь-якому етапі.

Крім того, покровова підготовка майбутніх фахівців спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» до складання єдиного державного кваліфікованого іспиту – ЄДКІ, компонентами якого є тестовий кваліфікований іспит «КРОК» і практично-орієнтований іспит, який має на меті перевірити професійні компетентності, що визначені у стандарті, та проводить оцінку здатності реалізувати окремі спеціальні компетентності в різних клінічних ситуаціях і у пацієнтів різних вікових груп. Це дає змогу формувати майбутнього фахівця із фізичної терапії з новим типом мислення, новими цінностями, які відповідають сучасності.

Ключові слова: ерготерапевт, освітні стандарти, мультидисциплінарна команда, професійні компетентності, реабілітаційний процес, фізичний терапевт, управлінські навички, телереабілітація.

В умовах цифрової трансформації освітнього процесу, швидкого розвитку інтерактивних методик навчання і викладання (акцент на розвитку комунікативних навичок у здобувачів освіти з моделюванням життєвих ситуацій, вирішенням творчих завдань, спільним розв'язанням проблем) професійна підготовка фізичних терапевтів у закладах вищої освіти (ЗВО) України потребує особливої уваги. Сучасні зміни в галузі «Охорона здоров'я» та в системі вищої освіти України, пов'язані з пандемією Covid-19, вимагають вирішення багатьох питань, зокрема в реабілітаційній сфері. А саме збереження принципів проведення реабілітаційного процесу, таких як послідовність, безперервність, своєчасність в умовах дистанційного формату роботи, або забезпечення проходження клінічної практики для майбутніх фахівців із фізичної терапії в онлайн-режимі.

Проблемами професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії у ЗВО України займалися такі науковці, як Осіпов (2019) [17], який наголошував на розроблених стандартах допомоги з фізичної терапії в Європі – European Physiotherapy Benchmark Statement (EPBS), що може бути основою для розроблення нових освітніх програм із фізичної терапії закладами вищої освіти нашої країни; Базильчук (2019) [1] зазначав, що діяльність фізичних терапевтів відбувається на основі принципів, задекларованих Світовою конфедерацією фізичної терапії, що активно впроваджуються в Україні ГО «Українська асоціація фізичної терапії»; Бісмак (2016) [2] висвітлювала питання організації клінічної діяльності в реабілітаційних закладах, що в умовах сьогодення дещо трансформується у віртуальний формат з індивідуальним підходом до кожного пацієнта і широким використанням вербальних і невербальних засобів комунікації.

Професійна підготовка фізичних терапевтів в Україні зазнає нормативно-правових змін і в системі вищої освіти, і в медичній галузі, відповідно до вимог сучасного ринку праці як у нашій країні, так і поза її межами.

Перехід фізичної реабілітації з галузі знань 0101 «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини» до галузі знань 22 «Охорона здоров'я» – постанова КМУ № 266 від 29 квітня 2015 р. «Про затвердження переліку галузей, знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [6], показав новий напрям підготовки майбутніх фахівців реабілітаційної сфери в Україні, а саме посилив медичний аспект підготовки цих спеціалістів.

На законодавчому рівні розробляється комплексний підхід до надання послуг у сфері реабілітації. Зокрема, прийнято закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. [4], в якому приділяється увага створенню мультидисциплінарної реабілітаційної команди (основні завдання, хто входить до складу, форми роботи, періодичний моніторинг реабілітаційного плану, його коригування за необхідності тощо).

Також поява терміна «телереабілітація» [4] – здійснення реабілітаційних заходів із використанням засобів дистанційного зв'язку – дає змогу дотримуватися принципів реабілітаційного процесу, таких як пацієнтоцентричність, цілеспрямованість, своєчасність, послідовність та безперервність. Це значно спрощує і полегшує комунікаційну функцію між членами команди, нівелює мовні кордони, створює позитивне психологічне середовище і поступово розвиває чи виявляє певні лідерські якості.

Окрім того, відбувається посилена практична робота над упровадженням Міжнародної класифікації функціонування обмежень життєдіяльності та здоров'я, міжнародна класифікація функціонування обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків [9], у реабілітаційні заклади нашої країни. МОЗ України рекомендує залучати до навчальних практик студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» через укладання відповідних угод із метою розвитку реабілітаційного напрямку в закладах охорони здоров'я, що дозволяє не лише формувати клінічне мислення у здобувачів освіти на початкових етапах навчання, а й забезпечує формування у них практичних навичок із різних медичних напрямів (педіатрія, неврологія, ортопедія тощо).

Перевірка досягнутих компетентностей у здобувачів освіти регулюється Постановою КМУ №334 від 28.03.2018 р «Про затвердження порядку здійснення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр за спеціальностями галузі знань 22 Охорона здоров'я» [7]. Зокрема, для здобувачів вищої освіти магістерського рівня за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» інтегрований тестовий іспит «Крок 2» буде проводитись у грудні 2021 року у статусі пілотного, відповідно до наказу МОЗ України №2624 від 16.11.2020 «Про затвердження Графіка проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ) для здобувачів ступеня вищої освіти магістр та тестових екзаменів ліцензійних інтегрованих іспитів для здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст, бакалавр та молодший спеціаліст у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» у 2021 році [3]. Це дасть можливість встановити відповідність рівня інтегральної компетентності випускника рівню, необхідному для початку самостійної та ефектної професійної роботи. А також дає змогу оцінити здатність реалізовувати окремі (фахові, предметні) компетентності, визначені стандартом вищої освіти, та отримати документ про здобуття освітнього ступеня.

У перспективі інтегрований тестовий іспит «КРОК-1» будуть писати і студенти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», що поступово наближає нас до отримання якісної освіти та розширює можливості для майбутніх фахівців.

Важливим аспектом є затвердження кваліфікаційних вимог і ерготерапевта, і фізичного терапевта, їх завдань та обов'язків, що відображається в наказі МОЗ України від 13.12.2018 № 2231 «Зміни до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я» [8] і врегулює правові аспекти роботи цих спеціалістів на національному рівні та надає більш чіткого розуміння ЗВО України в підготовці цих фахівців.

Окрім того, в наказі МОЗ України №2013 від 02.11.2018 «Про затвердження Переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти ступеня магістра за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія» [10] прописано поділ спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти ступеня магістра за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» на 227.01 – Фізична терапія і 227.02 – Ерготерапія, що показує різноспрямованість професійної діяльності для фахівців реабілітаційної сфери, з одного боку, і з іншого – дає змогу закладам вищої освіти України чіткіше структурувати освітній процес для цих фахівців на магістерському рівні. Наприклад, у Національному університеті фізичного виховання і спорту України на освітньому рівні магістра здійснюється підготовка фахівців за спеціалізацією 227.1 «Фізична терапія», що була створена в межах проекту «Rehab» (2020) [15], де більша увага приділяється відновленню, корекції та підтримці рухових функцій людини (наприклад, ОК – фізична терапія дітей з органічними ураженнями нервової системи; фізична терапія при хронічному неспецифічному больовому синдромі або фізична терапія при ампутаціях кінцівок).

А також здійснюється підготовка за спеціальністю 227.2 «Ерготерапія», освітня програма якої на магістерському рівні [15] розроблена відповідно до рекомендацій та вимог «Мінімальні Стандарти Освіти Ерготерапевтів (World Federation of Occupational Therapists (WFOT) Minimum Standarts for Education of Occupational Therapists), де акцентується увага на соціально-психологічному складнику пацієнта/клієнта. ОК цієї програми спрямовані на заняттєву активність людини в усіх сферах її життя по можливості [15] (наприклад, ОК-ерготерапія в геріатрії; ерготерапія в педіатрії; ерготерапія в нейрореабілітації дорослих; ерготерапія в психіатрії тощо), що дозволяє враховувати потреби сучасного ринку праці в цій сфері і підвищувати якість підготовки майбутніх фахівців, рівняючись на світові стандарти.

Покрокове врегулювання нормативно-правової бази у процесі професійної підготовки фізичних терапевтів, ерготерапевтів дає змогу ЗВО підвищувати якість надання освітніх послуг, поступово наближаючись до світових освітніх стандартів.

Зокрема, у законі України «Про вищу освіту» в редакції від 16.07.2021 р. відображаються рівні і ступені вищої освіти, врегульовано питання стандартів вищої освіти, зокрема і для спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», прописані процедури забезпечення якості освітнього процесу. Це можна побачити на прикладі Національного університету фізичного виховання і спорту України: кафедра фізичної терапії та ерготерапії [16], де представлені навчальні матеріали з різних тематик фізичної терапії та ерготерапії на уоубітє каналі «Фізіо Єнот», висвітлена матеріально-технічна база кафедри, є бази для проходження клінічної практики, представлені іноземні партнери та чинні міжнародні програми тощо, що не лише посилює якість сучасного освітнього процесу, а й розвиває інтернаціоналізацію на інституційному та національному рівнях.

Вагомим кроком у зазначеному напрямі було затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, наказ МОН України № 1419 від 19 грудня 2018 р. [12], в якому є вимоги до написання кваліфікаційного («Крок») та

практично-орієнтованого іспитів (що є компонентами єдиного державного кваліфікованого іспиту ЄДКІ) на відповідність професійної компетентності, що визначені цим стандартом, а також є рекомендовані фахові посади для випускників (наприклад, асистент фізичного терапевта, асистент ерготерапевта) і є рекомендовані спеціалізації – фізична терапія, ерготерапія у травматології та ортопедії; фізична терапія, ерготерапія у неврології та нейрохірургії; фізична терапія, ерготерапія у протезуванні та ортезуванні; фізична терапія, ерготерапія при захворюваннях внутрішніх органів; фізична терапія, ерготерапія у хірургії, що структурує вміння та навички майбутнього фахівця.

Логічним, системним і структурованим за компетентностями є опис кваліфікаційних рівнів освіти в Національній рамці кваліфікацій (НРК) [5]. Цей документ забезпечує зрозумілість між собою співвідношення освітніх та професійних кваліфікацій з описаними результатами навчання, і узгоджується з відповідними рівнями Європейської рамки кваліфікацій.

Встановлення єдиних підходів до професійної підготовки фізичних терапевтів, ерготерапевтів регулюється наказом МОН №673 від 22.05.2020 р. «Про затвердження переліку спеціальностей, здобуття ступеня освіти з яких необхідно для доступу до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання» [11], що сприяє узгодженості процесів визнання освітніх та професійних кваліфікацій.

Також відповідно до Постанови КМУ №1187 від 30 грудня 2015 року «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності» [18], яка дає можливість здійснювати підготовку фахівців реабілітаційної сфери на різних рівнях вищої освіти, передбачено окремі вимоги до кадрового забезпечення працівників, що здійснюють підготовку спеціалістів. Наприклад, це відсоткове забезпечення частки науково-педагогічних (педагогічних) та/або наукових працівників, які мають науковий ступінь або вчене звання, мають працювати в закладі вищої освіти за основним місцем роботи з метою забезпечення реалізації освітніх компонентів, передбачених освітньою (освітніми) програмами на відповідному рівні вищої освіти.

Крім того, важливим кроком у підготовці висококваліфікованих фахівців реабілітаційної сфери є щорічне проведення вступної кампанії ЗВО відповідно до правил прийому на навчання, які розробляються відповідно до наказу МОН України «Про затвердження Умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти» й оновлюються щороку, що є одним з елементів нормативно-правового аспекту підготовки фізичних терапевтів та ерготерапевтів на відповідних рівнях вищої освіти.

Також під час підготовки фахівців реабілітаційної сфери передбачена процедура акредитаційної експертизи освітніх програм, яка дозволяє оцінити спроможність закладів вищої освіти виконати вимоги стандарту вищої освіти тієї чи іншої спеціальності та перевірити забезпечення досягнення здобувачами освіти результатів навчання, передбачених освітньою програмою, з урахуванням сучасних потреб ринку праці та відповідно до кращих європейських практик. Наприклад, у Національному університеті фізичного виховання і спорту України на різних рівнях вищої освіти є акредитовані освітні програми в реабілітаційній сфері [15]:

- на освітньому рівні бакалавра – освітня програма «Фізична терапія, ерготерапія»,
- на освітньому рівні магістра за спеціалізацією 227.1 – освітня програма «Фізична терапія»,
- на освітньому рівні магістра за спеціалізацією 227.2 – освітня програма «Ерготерапія».

У Тернопільському національному медичному університеті ім. І.Я. Горбачевського на освітньому рівні «бакалавр» є рішення НАЗЯВО про акредитацію освітньої програми «Фізична терапія» [16], що показує якість надання освітніх послуг закладами вищої освіти, формує між ними «здорову» конкуренцію, забезпечує постійний професійний розвиток кадрового потенціалу навчальних закладів відповідно до сучасних світових освітніх стандартів.

Впровадження таких змін у професійній підготовці фізичних терапевтів в ЗВО України формує конкурентоспроможного фахівця із клінічним мисленням та з інноваційними підходами до надання реабілітаційних послуг, складанням реабілітаційних прогнозів пацієнтам, що сприяє розвитку певних лідерських якостей у фахівця, таких як самостійність у прийнятті рішень та відповідальність за них. Але поступове наближення до кращих європейських практик, зокрема в реабілітаційній сфері, в сучасному світі вимагає від майбутнього фахівця набуття нових навичок і компетентностей як управлінця у відповідній сфері.

У Standards of physical therapy practice (2011) [20] деталізується процес адміністрування та управління у сфері фізичної терапії. Відповідно до Стандарту:

- фізичний терапевт відповідає за керівництво службою фізичної терапії;
- фізичний терапевт повинен знати про кваліфікацію та ролі інших фахівців, залучених до всебічного догляду за пацієнтами/клієнтами та практики співпраці з ними, надавати якісні послуги пацієнту/клієнту;
- забезпечувати відповідність роботи законодавчим нормам (наприклад, місцевим, штатним, регіональним, федеральним, провінційним, інституційним та національним) та вимогам;
- переконатися, що послуги відповідають місії та цілям фізичної терапевтичної служби;
- переглядати й оновлювати політику та процедури надання послуг відповідно до нових вимог;
- забезпечити постійне підвищення кваліфікації з питань безпеки та періодичну перевірку безпеки обладнання кваліфікованими особами;
- проводити оцінку клінічної практики, переконавшись, що зберігається конфіденційність упродовж діяльності з оцінки та аудиту; рекомендації після аудиту задокументовані. Такий підхід дає змогу формувати нову парадигму міждисциплінарної співпраці в реабілітаційному процесі, посилювати комунікаційні

зв'язки між усіма учасниками, забезпечувати безперервний професійний розвиток фізичного терапевта, а також формує культурну компетентність: фізичний терапевт набуває навичок соціальної емпатії (повага, чуйність до людей спільнот, враховуючи їх духовні, емоційні, соціальні та фізичні потреби) у процесі реабілітаційної колаборації.

Окрім того, відповідно до цього Стандарту важливим управлінським аспектом у професійній діяльності фізичного терапевта є демонстрація процесу якісного забезпечення реабілітаційних послуг клієнтам/пацієнтам шляхом експертної перевірки та самооцінки. Користувачам послуг пропонується надавати коментарі, робити пропозиції щодо наданих послуг. Також передбачається процедура розгляду скарг із системою реагування на них.

Згідно з цим документом, вагома увага у роботі фізичного терапевта приділяється дослідницькій складовій частині у сфері фізичної терапії або шляхом проведення та /або підтримки дослідницької діяльності, або шляхом надання допомоги тим, хто займається дослідженнями, з подальшим активним використанням отриманих результатів на практиці. Комплексний підхід в організації роботи реабілітаційної служби вимагає від фізичного терапевта вмінь і знань у цій сфері та розвиває унікальні навички сучасного управлінця (концептуальні, людські і професійні), які здатні забезпечити багатогранний характер управлінської діяльності.

У European Skills, Competences, Qualifications and Occupations [19] простежується логічний зв'язок між професіями та навичками, які мають значення для ринку праці ЄС, що дозволяє зробити його більш інтегрованим і ефективним та підвищує комунікацію між стейкхолдерами і ЗВО. Такі нормативно-правові документи дозволяють ЗВО здійснювати підготовку висококваліфікованих фахівців з урахуванням автономії навчального закладу.

Поступовість політико-управлінських аспектів підготовки фізичних терапевтів у ЗВО України – це і перехід фізичної реабілітації з галузі знань 0101 «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини» до галузі знань 22 «Охорона здоров'я», і зміна назви спеціальності з «Фізичної реабілітації» на «Фізичну терапію, ерготерапію», і затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, і підготовка тестового державного іспиту «Крок», та практично-орієнтованого іспитів, що є компонентами єдиного державного кваліфікованого іспиту ЄДКІ, і орієнтація на європейські документи – зокрема, Standards of physical therapy practice [20] та European Skills, Competences, Qualifications and Occupations [19], де акцентується увага на важливості управлінських навичок у роботі фізичного терапевта і простежується взаємозв'язок між професією та відповідними навичками до неї з урахуванням потреб ринку праці, й акредитація освітніх програм, і щорічне проведення вступних кампаній ЗВО. Усе це разом дозволяє не лише розвивати практичний аспект фізичної терапії та ерготерапії в Україні, а й формувати конкурентноспроможних фахівців фізичної терапії та ерготерапії на світовому ринку праці.

Перспективи подальшої нашої роботи вбачаємо в більш детальному дослідженні нормативно-правового поля в реабілітаційній сфері щодо професійної підготовки цих спеціалістів та практичній реалізації цих аспектів у ЗВО України.

Використана література:

1. Базильчук О.В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Хмельницький, 2019. 610 с.
2. Бісмак О.В. Клінічна діяльність фахівців з фізичної реабілітації в Україні: проблеми та перспективи. *Освітологічний дискурс*. 2016. № 3. С. 163–174.
3. Графік проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ) для здобувачів ступеня вищої освіти магістр спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія». URL: <https://www.testcentr.org.ua/uk/ispyty/spetsialnosti/fizychna-terapiia-erhoterapiia>
4. Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» 1053-IX (2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>
5. Кабінет міністрів України. Постанова *Про внесення змін до постанови від 29 квітня 2015 р. № 266*. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53-2017-%D0%BF#Text>
6. Кабінет міністрів України. Постанова *Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти*. Київ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/248149695>
7. Кабінет міністрів України. Постанова *Про порядок здійснення єдиного державного кваліфікованого іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр за спеціальностями галузі знань 22 «Охорона здоров'я»*. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334-2018-%D0%BF#Text>
8. Наказ МОЗ України Зміни до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я». № 2331. (2018).
9. Наказ МОЗ України «Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я» № 2449 (2018).
10. Наказ МОЗ України «Про затвердження Переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти ступеня магістра за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» № 2013 від 02.11 (2018).
11. Наказ МОН №673 від 22.05.2020 р. «Про затвердження переліку спеціальностей, здобуття ступеня освіти з яких необхідно для доступу до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-pereliku-specialnostej-zdobuttya-stupenya-osviti-z-yakih-neobhidne-dlya-dostupu-do-profesij-dlya-yakih-zaprovadzhenno-dodatkovye-regulyuvannya>
12. Наказ МОН України Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія». № 1419. (2018).

13. Наказ Міністерства соціальної політики «Про затвердження Типового положення про реабілітаційну установу змішаного типу (комплексної реабілітації) для осіб з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень» № 112 (2016).
14. Освітньо-професійна програма за спеціалізацією 227.2 «Ерготерапія» Національного університету фізичного виховання і спорту України. (2020) URL: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/opp_magistr_227_et_2020.pdf
15. Освітньо-професійна програма за спеціалізацією 227.1 «Фізична терапія» Національного університету фізичного виховання і спорту України. (2020) URL: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/opp_magistr_227_ft_2020.pdf
16. Освітньо-професійна програма «Фізична терапія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, за спеціальністю 227 «Фізична терапія та ерготерапія» в галузі знань 22 Охорона здоров'я (2017). Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського. URL: <https://drive.google.com/file/d/1lrNDSWawzalmZCpUU09C8w1nQX7iKxcd/view>
17. Осіпов В. Особливості підготовки майбутніх фізичних терапевтів до професійної діяльності в умовах реформування системи медичної реабілітації в Україні. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. *Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Бердянськ : БДПУ, 2019. Вип. 2. С.241–250.
18. Постанова КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1187 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 р. № 365) Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-%D0%BF#Text>.
19. European Skills, Competences, Qualifications and Occupations. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1326&langId=en>
20. Standards of physical therapy practice. (2011). URL: <https://world.physio/sites/default/files/2020-06/G-2011-Standards-practice.pdf>

References:

1. Bazylchuk O.V. (2019) Teoretychni i metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnix fakhivtsiv z fizychnoi terapii, erhoterapii do roboty z vidnovlennia zdorovia sportsmeniv [Theoretical and methodological principles of professional training of future specialists in physical therapy, occupational therapy to work to restore the health of athletes] Khmelnytskyi. 610 s. [in Ukrainian]
2. Bismak O.V. (2016) Klinichna diialnosti fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Clinical activities of specialists in physical rehabilitation in Ukraine: problems and prospects]. Osvitolohichnyi dyskurs. № 3. S. 163–174. [in Ukrainian]
3. Hrafik provedennia yedynoho derzhavnoho kvalifikatsiinoho ispytu (YeDKI) dlia zdobuvachiv stupenia vyshchoi osvity mahistr spetsialnosti 227 «Fizychna terapiia, erhoterapiia» [Schedule of the Unified State Qualification Examination (EDKI) for applicants for the degree of higher education Master's degree 227 "Physical Therapy, Occupational Therapy"]. URL: <https://www.testcentr.org.ua/en/ispyty/spetsialnosti/fizychna-terapiia-erhoterapiia> (data zvernennia: 06.12.2021).
4. Zakon Ukrainy «Pro reabilitatsiiu u sferi okhorony zdorovia» 1053–IKh (2020) [Law of Ukraine "On Rehabilitation in the Field of Health Care"] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (data zvernennia: 30.11.2021).
5. Postanova Kabinet ministriv Ukrainy (2021) Pro vnesennia zmin do postanovy vid 29 kvitnia 2015 r. № 266». Kyiv. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53-2017-%D0%BF#Text> [Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution on amendments] (data zvernennia: 04.12.2021).
6. Postanova Kabinet ministriv Ukrainy (2015) Pro zatverdzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity [Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution on approval of the list of branches of knowledge and specialties for which higher education students are trained] URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/248149695> (data zvernennia: 04.12.2021).
7. Postanova Kabinet ministriv Ukrainy (2021) Pro poriadok zdiisnennia yedynoho derzhavnoho kvalifikovanoho ispytu dlia zdobuvachiv stupenia vyshchoi osvity mahistr za spetsialnostiamy haluzi znan 22 «Okhorona zdorovia». [Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution on the Procedure for Conducting the Unified State Qualified Exam for Applicants for Higher Education with a Master's Degree in Health Care Specialties 22 "Health Care".] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334-2018-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 04.12.2021).
8. Nakaz MOZ Ukrainy (2018) Zminy do Dovidnyka kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv. Vypusk 78 «Okhorona zdorovia» № 2331 [Order of the Ministry of Health of Ukraine Amendments to the Handbook of Qualification Characteristics of Workers' Professions. Issue 78 "Health Care"] (data zvernennia: 06.12.2021).
9. Nakaz MOZ Ukrainy (2018) «Mizhnarodna klasyfikatsiia funktsionuvannia, obmezhenia zhyttiediialnosti ta zdorovia» № 2449 [Order of the Ministry of Health of Ukraine "International Classification of Functioning, Restriction of Life and Health" № 2449 (2018).] (data zvernennia: 30.11.2021).
10. Nakaz MOZ Ukrainy (2018) «Pro zatverdzhennia Pereliku spetsializatsii pidhotovky zdobuvachiv vyshchoi osvity stupenia mahistra za spetsialnistiu 227 Fizychna terapiia, erhoterapiia» №2013 vid 02.11 [Order of the Ministry of Health of Ukraine "On approval of the List of specializations for the training of higher education graduates in the specialty 227 Physical Therapy, Occupational Therapy"] (data zvernennia: 30.11.2021).
11. Nakaz MON (2020) «Pro zatverdzhennia pereliku spetsialnostei, zdobuttia stupenia osvity z yakymy neobkhdno dlia dostupu do profesii, dlia yakymy zaprovadzhenno dodatkovu rehuliuвання № 673 [Order of the Ministry of Education and Science №673 of 22.05.2020 "On approval of the list of specialties, the degree of which is necessary for access to professions for which additional regulation has been introduced.] URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-pereliku-specialnostej-zdobuttia-stupenya-osviti-z-yakih-neobkhdne-dlya-dostupu-do-profesij-dlya-yakih-zaprovadzhenno-dodatkovu-regulyuvannya> (data zvernennia: 30.11.2021).
12. Nakaz MON Ukrainy (2018) Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskiy) riven, haluz znan 22 «Okhorona zdorovia», spetsialnist 227 «Fizychna terapiia, erhoterapiia». № 1419. [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine Standard of higher education of Ukraine: first (bachelor's) level, field of knowledge 22 "Health Care", specialty 227 "Physical therapy, occupational therapy"] (data zvernennia: 30.11.2021).
13. Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky (2016) «Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro reabilitatsiinu ustanovu zmishanoho typu (kompleksnoi reabilitatsii) dlia osib z invalidnistiu vnaslidok intelektualnykh porushen» № 112 [Order of the Ministry of Social Policy "On Approval of the Standard Regulations on a Mixed Rehabilitation Institution (Comprehensive Rehabilitation) for Persons with Disabilities due to Intellectual Disabilities"] (data zvernennia: 30.11.2021).

14. Osvitno-profesiina prohrama za spetsializatsiieiu 227.2 «Erhoterapiia» Natsionalnoho universytetu fizychnoho vykhovannia i sportu Ukrainy (2020) [Educational and professional program on specialization 227.2 "Occupational Therapy" of the National University of Physical Education and Sport of Ukraine] URL: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/opp_magistr_227_et_2020.pdf (data zvernennia: 28.11.2021).
15. Osvitno-profesiina prohrama za spetsializatsiieiu 227.1 «Fizychna terapiia» Natsionalnoho universytetu fizychnoho vykhovannia i sportu Ukrainy. (2020) [Educational and professional program on specialization 227.1 "Physical Therapy" of the National University of Physical Education and Sport of Ukraine] URL: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/opp_magistr_227_ft_2020.pdf (data zvernennia: 28.11.2021).
16. Osvitno-profesiina prohrama «Fizychna terapiia» pershoho (bakalavrskoho) rinvnia vyshchoi osvity, za spetsialnistiu 227 «Fizychna terapiia ta erhoterapiia» v haluzi znan 22 Okhorona zdorovia (2017) [Educational and professional program "Physical Therapy" of the first (bachelor's) level of higher education, specialty 227 "Physical Therapy and Occupational Therapy" in the field of knowledge 22 Health] Ternopilskoho natsionalnoho medychnoho universytetu im. I. Ya. Horbachevskoho URL: <https://drive.google.com/file/d/1lrNDSWawzalmZCpUU09C8w1nQX7iKxcd/view>(data zvernennia: 28.11.2021).
17. Osipov V. (2019) Osoblyvosti pidhotovky maibutnikh fizychnykh terapevtiv do profesiinnoi diialnosti v umovakh reformuvannia systemy medychnoi rehabilitatsii v Ukraini. Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu. Pedahohichni nauky. Berdiansk. Vyp. 2. S.241-250.
18. Postanova KМУ vid 30 hrudnia 2015 r. # 1187 (v redaktsii postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 bereznia 2021 r. # 365) Litsenziini umovy provadzhennia osvithoi diialnosti [Resolution of the Cabinet of Ministers of December 30, 2015 № 1187 (as amended by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 24, 2021 № 365) Licensing conditions for educational activities] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-%D0%BF#Text>. (data zvernennia: 29.11.2021).
19. European Skills, Competences, Qualifications and Occupations. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1326&langId=en> (data zvernennia: 29.11.2021).
20. Standards of physical therapy practice. (2011). URL: <https://world.physio/sites/default/files/2020-06/G-2011-Standards-practice.pdf> (data zvernennia: 29.11.2021).

Chepurina N. A. Political and managerial aspects of professional education of physical therapists in Ukraine

Reforms in the medical field and in the higher education system of Ukraine change the approaches to professional training of physical therapists in higher education institutions of our state. Normative documents are being gradually introduced in the registration which provide training for competitive specialists in physical therapy not only for our country, but also abroad. Improvement of the quality of the educational process in the rehabilitation area in particular, cooperation with European countries at different stages of training physical therapists (for example, at the stage of clinical practice – remote participation of students in drawing up a rehabilitation plan for a patient), forms a multidisciplinary approach in work of the future specialist. In the Law of Ukraine "On Rehabilitation in the Field of Health Care" the concept of multidisciplinary rehabilitation team is displayed, who is a member of it, on what principles of the rehabilitation process it works, and there is the concept of telerehabilitation, which corresponds to modern changes in the educational trajectory towards the distance format.

In addition, stepwise preparation of future specialists of specialty 227 «Physical therapy, Ergotherapy» to pass the unified state Qualifying Exam, the components of which are the test qualifying exam and a practice-oriented exam. The purpose of this examination is not only to test the professional competencies that are defined in the standard, but also to assess the possibility of individual special competencies in different clinical situations and of patients of different age groups.

That allows you to form a future specialist in physical therapy with a new type of thinking, new values that meet modernity.

Key words: *educational standarts, management skills, multidisciplinary team, physical therapist, rehabilitation process, professional competencies, occupational therapist, telerehabilitation.*